

Britene anså norsk-tysk allianse for mulig etter sitt press i 1940

Norge fryktet tyske represalier hvis de britiske krav ble oppfylt
Offisiell redegjørelse for Storbritannias økonomiske krigføring

Spesialtelegram til Aftenposten

London, 25. mai.

(INGEBRIGT LØBERG). Storbritannia regnet med at dets forsøk på å stanse skipningen av jernmalm fra Narvik vinteren 1939—40, kunne føre til en tysk-norsk militærallianse, fremgår det av en offisiell britisk redegjørelse for den britiske blokadepolitikk i den annen verdenskrig. Det var også vanskeligere å oppnå en krigshandelsavtale med Norge enn med de andre skandinaviske land, fordi Storbritannia hadde større muligheter for å øve press på Norge, og det styrket den norske motstand.

Redegjørelsen innrømmer at den norske holdning i jernmalmspørsmålet måtte sees på bakgrunn av den store frykt for tyske represalier, særlig bombing. Redegjørelsen er skrevet av den britiske historiker W. N. Medlicott, som under krigen var ansatt i departementet for økonomisk krigføring. Boken utkom like etter kong Georges død og vakte derfor liten oppmerksomhet.

Når det gjelder de skandinaviske land avsluttes redegjørelsen stort sett med Norges og Sveriges avslag på det britisk-franske krav om fri gjennommarsj for å komme Finnland til hjelp i mars 1940. Forfatteren betegner forøvrig dette avslag som et av de største hell i Storbritannias historie.

For Norges vedkommende går fremstillingen frem til beslutningen om å legge ut miner i norske territorialfarvann i begynnelsen av april.

Storbritannia var mest av alt interessert i å sikre seg bruken av den store og velutstyrte norske handelsflåte, heter det. Britene var i tvil om at den norske opinion var på de alliertes side, men var allikevel langt fra sikre på at et alvorlig brudd på den norske nøytralitet ikke ville få Norge til å støtte Tyskland «for så å angre på det etterpå», som det heter i boken. Ved juletid var det mer enn sannsynlig at forhandlingene ville bryte sammen hvis Storbritannia insisterte på sine krav, og «det ville uten tvil ha ført til en politisk krise i Norge» og til en oppsigelse av skipsfartsavtalen som allerede var undertegnet. En av de store vanskeligheter var at «de norske myndigheter var langt mindre villige enn svenskene til å motstå de tyske forsøk på å skaffe seg krigsviktige varer fra Norge». Storbritannia måtte imidlertid gjøre innrømmelser.

Også forhandlingene om skipsfartsavtalen var meget vanskelige, blant annet fordi Norge forlangte «overdrevent høye charter-rater». Norge hadde også chartret skip til Italia «uten engang å undersøke hva de skulle brukes til».

Når det gjelder handelsforhandlingene forsøkte daværende utenriksminister Koht å få en britisk delegasjon til Oslo i november 1939 samtidig med at det var en tysk handelsdelegasjon der «så de to krigførende makter kunne spilles ut mot hverandre».

Det mest dramatiske avnitt i redegjørelsen gjelder skipningen av jernmalm fra Narvik. Norges viktigste våpen var her å annullere skipsfartsavtalen og nekte å underskrive handelsavtalen. Churchill foreslo 15. desember å sende 4—5

britiske jagere til norske territorialfarvann for å bringe opp alle skip om gikk med jernmalm til Tyskland. En britisk aksjon ble ansett for nødvendig fordi den norske regjering hadde planer om å konvoiere skip i norske territorialfarvann, men Churchills plan ble oppgitt for å unngå direkte sammenstøt mellom den britiske og norske flåte.

I januar sendte den britiske regjering et memorandum til Oslo og Stockholm om at Tyskland hadde gjort de norske territorialfarvann til krigsskueplass og at Storbritannia derfor fant det nødvendig å

utvide sine flåteoperasjoner til de norske farvann.

I London håpet man at Norge ville gi etter. Da protestene kom tydet de nesten på panikk i Oslo og Stockholm. Den norske konge protesterte telegrafisk til kong George 9. januar.

Planen om å legge ut miner i norske farvann var da alt blitt diskutert istedenfor å sende krigsskip og 5. april meddelte altså den britiske regjering at den ikke kunne tillate transporten av jernmalm til Tyskland gjennom norske farvann, og mineutlegningen begynte om morgenen 8. april.

114758